

MOT CIRKULÄRA FRAMTIDER

För att nå de svenska klimatmålen, FN:s globala mål och leva upp till Paris-avtalet behöver vi agera kraftigt och omedelbart. Det finns redan idag enskilda personer, organisationer och företag som aktivt bidrar till denna brådskande omställning. För att ytterligare kraftsamla för att ännu fler individer, politiker, tjänstemän, näringslivsrepresentanter och entreprenörer ska agera som så kallade förändringsagenter krävs nya förhållningssätt och strategier.

” FÖR ATT NÅ DE SVENSKA KLIMATMÅLEN, FN:S GLOBALA MÅL OCH LEVA UPP TILL PARIS-AVTALET BEHÖVER VI AGERA KRAFTIGT OCH OMEDELBART. ”

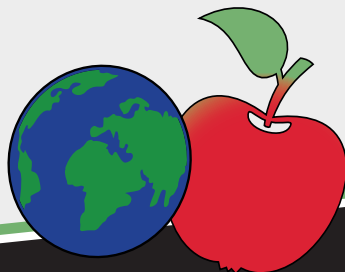
Konceptet cirkulär ekonomi har blivit ett populärt sätt att driva hållbarhetsfrågor på. Regeringen har skapat en handlingsplan för cirkulär ekonomi som utgår ifrån visionen om ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material. Målet med handlingsplanen är att omställningen till cirkulär ekonomi ska bidra till att nå miljö- och klimatmålen, samt de globala målen i Agenda 2030.

Vi delar regeringens vision men ser också en risk att frågor om social rättvisa glöms bort om de inte explicit diskuteras

och skrivs in i strategiska dokument. Vi ser en risk att cirkulär ekonomi kan bli en symbol för ett omställningsarbete som i själva verket inte är så hållbart som det utgör sig för att vara. De senaste årens kritiska forskning om cirkulär ekonomi pekar på att sociala villkor, jämställdhet och inkludering sällan tas hänsyn till i diskussioner om cirkulär ekonomi. Ofta tas det också för givet att det är industrin som ska driva frågan om cirkulär ekonomi, och att det går att göra utan omfattande förändringar i produktions- eller konsumtionsleden.

För att cirkulär ekonomi ska bana väg för ett samhälle inom planetens gränser, krävs politisk styrning samt en bred och inkluderande dialog med deltagande från civilsamhället. För att initiera diskussioner om hur cirkulär ekonomi kan bidra till ett hållbart samhälle har vi formulerat en **lägeskoll för cirkulär ekonomi** och en **strategi för medborgares cirkulära mikropraktiker**.

Vårt bidrag ska ses som ett komplement till andra verktyg och manualer, som exempelvis ISO-standard för cirkulär ekonomi. I vårt arbete har vi inspirerats av forskning om cirkulär ekonomi, rättvisa och omställning.

STRATEGI

FÖR MEDBORGARES CIRKULÄRA MIKROPRAKTIKER

För att möjliggöra mer cirkulära flöden måste produktion och konsumtion ske på andra sätt än idag. Det förutsätter aktiva medborgare som kan påverka sin vardag och har tid att vara cirkulära i praktiken. Då behövs en politik som möjliggör att några grundläggande principer för medborgarna uppmärksammas, stötts och sprids. Vi behöver formulera nya samhällskontrakt. Det ska vara möjligt för medborgare att:

ÅTERANVÄNDA, DELA OCH BYTA VAROR MED VARANDRA

Vi behöver folkbildning i hur man själv kan reparera produkter och varor. Vi behöver många lättillgängliga platser där produkter och varor kan delas och bytas, exempelvis cyklar, verktyg, matvaror. Vi behöver fler icke-kommersiella relationer. I sista hand behöver vi köpa nya saker.

PRODUCERA OCH KONSUMERA EGNA OCH ANDRAS LOKALA VAROR

Vi behöver tid och kunskap för att fler ska kunna odla, göra kläder, smycken, möbler, leksaker och annat. Vi behöver veta vems fickor våra pengar hamnar i, snarare än anonyma transaktioner utan transparens. Vi behöver synliggöra vems och vilket arbete som ligger bakom färdiga produkter.

SKAPA OCH NYTTJA GEMENSAMMA UTRYMMEN

I städer och på landsbygden ska våra offentliga platser kunna användas för cirkulära praktiker utifrån medborgarnas behov. Vi behöver pop-up-butiker för lokala producenter, återvinningsplatser, verkstäder för lagning och tillverkning, klädbibliotek med mera.

ÅTERVINNA

Det som till slut slängs ska vi kunna göra oss av med, i närområdet, utan att det kräver resurser som bil, kunskap och tid.

LÄGESKOLL FÖR CIRKULÄR EKONOMI

Verktyget utgörs av ett antal frågor för att utvärdera enskilda projekt, initiativ samt direktiv som gör anspråk på att bidra till en omställning mot hållbar cirkulär ekonomi. Det kan handla om produktion av varor och tjänster. Genom testet ges en indikation på projektets styrkor och svagheter vilket kan användas för förbättringar och lägga grund för nya diskussioner. Testet kan användas av personer som arbetar med cirkulär ekonomi, politiker, tjänstemän, finansärer. Testet sätter fingret på perspektiv som annars riskerar att bli osynliga i CE-sammanhang och ämnar vidga perspektiven på vad cirkularitet kan innebära.

- Beskrivs tydliga geografiska gränser för kretsloppet ex företaget, regionen eller globalt? Uppmuntrar projektet en lokal självförsörjning eller globala varuflöden?
- Beskrivs tydliga tidsmässiga gränser för kretsloppet? Hur lång är livslängden för varan och går den att förlänga?
- Möjliggörs rättvisa arbetsförhållanden? Till exempel genom kollektivavtal i alla led.
- Möjliggörs hållbar konsumtion av produkten/varan/tjänsten? Till exempel finns information om reparation tillgänglig för konsumenterna?
- Återförs 100% av de icke-miljöfarliga resurserna som finns kvar efter användning till kretsloppet?
- Innefattas alla resursflöden, inkl vatten, energi eller material i det kretsloppet?
- Ställer projektet om en majoritet av företagets/organisationens resursflöden?

- Tar projektet kostnaden för reparationer, underhåll och återvinning?
- Återförs ekonomiskt vinst till kretsloppet?
- Bidrar projektet till att jämna ut kvinnors och mäns ojämlika villkor, i så väl produktions- som konsumtionsled?

Vi har gjort detta arbete inom ramen för det Formasfinansierade forskningsprojektet **Framtidens gröna praktiker? Ekoprenörskap och Socialt entreprenörskap i en Cirkulär Ekonomi**. Det bygger på workshops och diskussioner med forskare, praktiker och aktivister. Vårt bidrag ska ses som ett komplement till andra verktyg och manualer, som exempelvis ISO-standard för cirkulär ekonomi. I vårt arbete har vi inspirerats av forskning om cirkulär ekonomi, rättvisa och omställning.

NYCKELTEXTER FÖR VIDARE LÄSNING NYCKELTEXTER FÖR VIDARE LÄSNING

Bradley, K., Gunnarsson-Östling, U., Schalk, M., & Andreasson, J. (2017). Futurist Feminist Political Ecology – Rewriting Stockholm’s Vision 2030.

I M. Schalk, T. Kristiansson & R. Mazé (red) Feminist Futures of Spatial Practice. Baunach, DE: Spurbuchverlag

Corvellec, H., Böhm, S., Stowell, A. & Valenzuela, F. (2020) Introduction to the special issue on the contested realities of the circular economy, Culture and Organization, 26:2, 97-102, DOI: 0.1080/14759551.2020.1717733

Framtider bortom BNP-tillväxt. Slutrapport från forskningsprogrammet 'Bortom BNP-tillväxt': scenarier för hållbart samhällsbyggande. KTH Skolan för Arkitektur och Samhällsbyggnad, 2018

Hobson, K. & Lynch, N., 2016. Diversifying and de-growing the circular economy: Radical social transformation in a resource-scarce world. Futures, 82, s.15-25.

Johansson, N. & Henriksson, M., 2020. Circular economy running in circles? A discourse analysis of shifts in ideas of circularity in Swedish environmental policy. Sustainable Production and Consumption, 23, s.148-156.

